

ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ

E-mail: kmpzt@ukr.net

Число 11 (55)
червень
2019 р.

За вас правда, за вас слава і воля святая!

Газета ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»

Ми тут: <http://www.kmpzt.org.ua> На фейсбуці — у групі "ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ"

"НЕ ПАЛІТЬ ЇХНІХ КОМІТЕТІВ".

Катехизис доморослого революціонера

Читайте на 2-й стор.

ЧИТАЙТЕ В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

- ❖ ПРО досвід самоуправління від польських громадських активістів;
- ❖ про слово на захист «мажоритарки» на виборах;
- ❖ про піар-газети Кривбасу і загрозову безкарність;
- ❖ про колись мертву мову євреїв і про українську, яка ще не вмерла, а також — інші матеріали.

СБУ посилює контррозвідувальний режим на кордоні з Молдовою щодо «радикально налаштованих» росіян

Служба безпеки України повідомляє про посилені заходи на в'їзді до Молдови, щоб запобігти «іноземному втручанням» у внутрішню ситуацію в сусідній країні. Таким чином СБУ зреагувала на останні новини про тимчасове усунення президента Молдови Ігоря Додона з посади та розпуск парламенту. «СБУ постійно обмінюється інформацією із молдовськими колегами для збереження спокою та стабільності в регіоні. З метою недопущення загострення ситуації в Кишиневі, пов'язаної з іноземним втручанням у внутрішні процеси, наразі посилено контррозвідувальний режим на в'їзді до Молдови через територію України щодо радикально налаштованих громадян Російської Федерації», — повідомляє прес-служба відомства.

Вранці 10 червня Міністерство закордонних справ України закликло політичні сили сусідньої Молдови діяти в межах правового поля. 9 червня суд у Молдові тимчасово відсторонив Ігоря Додона від обов'язків президента країни та призначив тимчасовим виконувачем обов'язків глави держави колишнього прем'єр-міністра Павла Філіпа. Своє рішення суд пояснює тим, що Додон не розпустив парламент, як це передбачало рішення Конституційного суду. Виконувач обов'язків президента розпустив парламент та призначив позачергові вибори на 6 вересня.

Сайт радіо «Свобода», 10 червня 2019 року

МІФ ПРО «ЗАГИБЕЛЬ МАЖОРИТАРКИ», або ЧОМУ АНТИ-МАЖОРИТАРНА ІСТЕРІЯ Є СМІШНОЮ

Верховна Рада готується до прийняття Виборчого кодексу (з/п № 3112-1). Проте, на жаль, уся пропагандистська кампанія за цей закон будується майже виключно на міфах, напівправді, замовчуваннях про реальний зміст та ймовірні наслідки його можливого застосування. Ну, просто хрестоматійна ілюстрація до «закону Дж. Пірпонта Морган» — «у людини завжди буває два мотиви для всякого вчинку: один, який красиво виглядає, і другий, справжній». Особливо вражає агресивність і, вибачте за грубість, брехливість і тупість нападок на мажоритарну систему виборів (в одномандатних округах).

1. МАЖОРИТАРКА КРОКУЄ ПЛАНЕТОЮ

Настирлива і галаслива «анафема» кількох десятків «достойників» на адресу мажоритарки виглядає не тільки безграмотною і лукавою, а й відверто смішною, перш за все, з огляду на світовий досвід.

Повністю або частково мажоритарна система застосовується у більшості — 114 країнах світу (в т. ч. — в усіх країнах G-7, в т. ч. у не найгірших за рівнем демократії країнах — США, Великій Британії, Франції, Канаді, Австралії, Індії, Німеччині, Японії тощо і тощо). Очевидно, в усіх цих країнах просто не здогадуються про глибоку «порочність» мажоритарки за століття її застосування. В усякому разі, не доводилося чути жодних претензій щодо балотування та обрання (впродовж десятиліть!) саме у мажоритарних округах Терези Мей (округ Maidenhead, Беркшир) чи Ангели Меркель (№ 015, земля Мекленбург-Передня Помера-

нія). Хоча канцлерин могла, напевно, з легкістю отримати мандат на чолі партійного списку. І нікого в Німеччині й у світі не «засмучує» і той факт, що коаліція ХДС-ХСС на останніх виборах отримала 231 мандат у 299 одномандатних округах (77%), хоча її загальний підсумковий результат (за пропорційною системою) — 246 мандатів (33%). Усім зрозуміло, що все це — внутрішні питання виборчої тактики в межах цілком демократичних процедур і правил.

Можна тільки уявити, що і з якими на смішками думають про Україну та, напевно, про «меншовартість» її еліт, лідери країн G-7 (зокрема, Ангела Меркель, Едуар Філіп, Шіндзо Абе, Тереза Мей, Джастін Трюдо та й, зрештою, Дональд Трамп, усі — обрані за мажоритарною системою виборів), коли чують, що Україні мажоритарка «не підходить»!

2. ДОСВІД УКРАЇНИ.

Красномовним є й досвід України, де саме два парламенти (I-го і II-го скли-

кань), обрані за «ненависною», нібито, мажоритарною системою, мають найбільші історичні здобутки у державотворенні — підготовка, проголошення й утвердження незалежності України, прийняття нової Конституції країни, зміна політичної системи, запровадження радикальних ринкових реформ тощо. І саме після (очевидно, й — внаслідок) запровадження пропорційної виборчої системи «закритих партійних списків» у суспільно-політичне життя країни увійшли явища політичної корупції, партотратично-олігархічного характеру управління державою, політичні договірняки як система, коаліціади і спікеріади тощо.

3. «ПІДКУП» І «КОРУПЦІЯ»

Дивує теза про корупційність саме мажоритарної системи. Звичайно, абсолютно очевидно неправомірним і суспільно неприйнятним є вплив на волю виборців шляхом «підкупу» (гречка, гроші тощо). Але будь-який «підкуп» виборців не є саме «корупцією» — за правовим визначенням цього діяння, оскільки виборець під час голосування не здійснює жодних владних повноважень. І, в той же час, «підкуп» партійних вождів за прохідне місце у партійному списку у разі виборів за «закритими списками» має усі ознаки саме «корупції». Тобто, «підкуп» та інші форми ненормативних способів одержання електоральних результатів — не є невід'ємним дефектом саме ма-

жоритарної системи виборів, а є характерною «родовою плямою» політико-правової культури, системи суспільних цінностей, які домінують у середовищі політичної «еліти» країни і виявляються на виборах за будь-якою виборчою системою, кожного разу — у різних формах, але сумарно — в однакових обсягах.

4. «ГРЕЧКА» ЧИ «ГЕТЬМАНСТВО»

Дивною і смішною є й демонізація так званої «гречки», зведення її на п'єдестал заголовного, вирішального і непереможного електорального ресурсу. По-перше, ця поразенська філософія принижує практично усіх кандидатів, які в очах виборця усі вартують, з цих позицій, менше кіла круп. По-друге, пооблажливо «не помічається» дивовижна політична інфантильність і безвідповідальність політичних вождів і кандидатів. Адже навіть у найочевидніших випадках «перемоги», нібито, «гречкосіїв» вони отримували 10-15%, максимум — 20% голосів від усіх виборців округу. Ці цифри (як максимальний результат дієвості різних «підкупів») називають і «метри» організації «гречкосійних» технологій. Тобто, корінь проблеми не в «гречці», а у жалюгідній немічності інших (не «гречкових») кандидатів і партій повернути до себе належну прихильність від інших 80-85% виборців.

(Закінчення на 4-й стор.)

"НЕ ПАЛІТЬ ЇХНІХ КОМІТЕТІВ".

Катехизис доморослого революціонера

«Насправді, час української незалежності повний чудес, коли, здавалося б, «все пропало» - аж ні, виявляється, що ні. Наша біда в тому, що майже кожен раз виявляємося не готовими до таких чудес, упускаємо шанс і «маємо те, що маємо». Тому, якщо нові політики і громадські лідери хочуть змінити країну, їм треба бути або відкритими до чудес, або ж готувати ці чудеса самим».

Ярослав ГРИЦАК - Новое Время, 28.II.2019

ПЕРЕДМОВА ДО ДРУКУ В ГАЗЕТИ ВІД РЕДАКЦІЇ

Реформа децентралізації влади вважається однією з наймасштабніших реформ в Україні, починаючи з 2014 року. В результаті її реалізації було створено понад 800 об'єднаних територіальних громад (ОТГ), що обіймають третину території України.

Про те, що заважає реформі бути успішною, ділитися своїми думками п. Єжи Даровські, один із учасників виконаного впродовж 2016 і 2017 років проекту ДОБРЕ, реалізованого американською організацією GlobalCommunities, за дорученням Американського Агентства Міжнародного Розвитку - USAID. Співвиконавцем цього проекту був також польський Фонд Розвитку Місцевої Демократії FRDL. Єжи Даровські спільно з п. Володимиром Бойком, директором Осередку Вдосконалення Кадрів (Чернігів), здійснили аналізи семи новостворених ОТГ (із загального числа 75-ти, залучених до програми за підсумками відкритого конкурсу) в Дніпропетровській, Херсонській і Донецькій областях. Доповіді, складені за матеріалами проведених аналізів, стали підставою для подальших робіт над стратегіями розвитку згаданих ОТГ.

П. Єжи Даровські є ініціатором створення у Кривому Розі Польсько-Українського Партнерства «ВідріС», учасником якого є ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство». Партнерство ставить за мету сприяння вирішенню питань екологічної проблематики, збереження культурних цінностей і активізації громадського життя у місті.

Микола КОРОБКО,
голова ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство», народний депутат України першого скликання.

ВСТУП: Сподіватися пасивно на «диво» чи пробувати хоч трохи провидінню допомогти?

На українському столі А.Д.2019 лежить лотерейний квиток. Квиток - із старого єврейського анекдоту. Квиток, який, безумовно, потрібно викупити, щоб уможливити - як хоче професор Ярослав Грицак - новим політикам і суспільним лідерам виконання «дива». «Дива», яке дозволило б українській державі і українському суспільству вирушити в реальну, несимульовану дорогу до цінностей ліберальної демократії, верховенства права і свободи від політичної олігархії та всюдисущої корупції. «Дива», яке дозволило б з успіхом подолати ту дорогу і у підсумку, якщо українці цього ще захочуть, обґрунтовано претендувати до членства в Європейському Союзі. Ціна висока, але ставкою є сприятливе майбутнє багатьох поколінь українців і українців. Отже, торгуватися, на думку автора, не випадає.

2. Великий Порив 5 років тому - між Революцією Гідності і відновленням олігархичної держави

Перш ніж сказати про те, чому потрібним є «диво» і що за лотерейний квиток лежить на столі, потрібно, в першу чергу, описати стартову ситуацію - 5 років по кровопролитно закінченій Революції Гідності. Це правда: українці гідність свою врятували. У драматичному, тримісячному протесті проти сваволі влади. Незважаючи на лютий мороз та запеклі напади «Беркуту». Незважаючи на полегливі, в останній фазі протесту, смертельних жертв. У процесі багатомісячної еволюційної формувалася тип українця - волонтера національної справи. Українця, який за реальними вчинками і позиціями, а не за вживаною мовою оцінює побратимів. Цей безцінний здобуток Революції Гідності дозволив волонтерським рухам суттєво підтримати впродовж 2014 року державу, яка розпалася, і майже беззахисну армію, яка стояла впритул з переважними силами атакуючого ворога. Його наслідками є рішучі голоси протесту по відношенню до мляво проведеної антикорупційної баталії, по відношенню до вдаваної реформи судочинства. Також відносно велика активність у створенні Об'єднаних Територіальних Громад (ОТГ) у рамках реформи територіального самоврядування, що триває.

Потрібно сказати однак і про те, що Революція Гідності не змогла запобігти відтворенню структури олігархичного управління державою, систематичному грабунку національного майна. Не змогла суттєво зменшити свавілля скорумпованого бюрократичного апарату адміністрації. Олігархічні князівства, вигнані сепаратистами з Донецька та Луганська, відтворилися в Одесі, Херсоні, Маріуполі і Кривому Розі. Не власне переконання і не тиск суспільства, а шантаж з боку Міжнародного валютного фонду, який погрожував закриттям джерел фінансової підтримки, змусив українську владу до ініціації вузлових для майбутнього держави реформ. Однак, той примус призвів до того, що ті реформи

та ж влада проводить повільно, інертно і, хотілося б сказати, активно їх саботуючи. Це державне саботування є на користь олігархії, яка керує державою, і апарату адміністрації регіонального та державного рівня. Приклади цього саботажу є на відстані протягнутої руки. Юридичні недоробки, які впродовж 5-ти років блокують і утруднюють дії новостворених ОТГ. Опір процесу передачі в розпорядження ОТГ земель між населеними пунктами, які належать їхнім територіям. Блокування законів, що регулюють ринок обігу і оренди орної землі. Збереження нікому вже не потрібної, окрім чиновників, структури районів. Нескінчені в часі реформи судової системи і системи захисту правопорядку та структур боротьби з корупцією. Пасивність по відношенню до грабінницької економіки з боку олігархічних корпорацій, що займаються експлуатацією природних ресурсів, які є власністю всього українського суспільства.

Економічна олігархія, що залізними оковами сковує українську політику і медію сцени, а також скорумпована, розгнужана і повновладна адміністрація блокують і блокуватимуть на кожному рівні кожен реальний рух України у бік ліберальної демократії, вільного підприємництва, прозорості процедур, реального самоуправління і верховенства права, що стосується однаково всіх громадян. Запаси, ресурси і можливість впливу обох цих сил величезні. Даремно мріяти, що вони самі зречуться своїх величезних доходів і підпишуть собі ліквідаційний вирок. Українська олігархія і скорумпована адміністрація діють, таким чином, відверто на користь Путіна та Російської Федерації. Допомогають активно реалізувати їхні антиукраїнські плани, частиною яких є анексія Криму, війна на Донбасі та блокада Азовського моря. Ефективно блокують вони шлях України у напрямі цінностей, європейської політичної практики, розвитку і пов'язаного з цим добробуту.

Тому є потреба в «диві». Диво вдалої революції, яка позбавить олігархію і адміністрацію

непризначених їм доходів і деструктивного впливу на політику української держави та долю українського суспільства. Як історичний досвід, так і твереза думка про актуальну українську ситуацію вказують, що мусить бути **ЕВОЛЮЦІЙНА СУСПІЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ**. Тобто вперте, непослупливе, але також мирне намагання суспільства до радикальної зміни політичної системи.

Як це зробити, оскільки «еволюційна революція», то термін, здавалося б, самозаперечливий?

Заменитий діяч антикомуністичної опозиції, великий приятель України і українців Яцек Куронь подав припис, який застосовувався в Польщі в 70-тих і 80-тих роках ХХ ст. і ліг в основу політичної та суспільної стратегії демократичної опозиції, пізніше - стратегії СОЛІДАРНОСТІ у боротьбі з повновладним, здавалося б, комуністичним режимом. Як відомо, та боротьба закінчилася успішно, мирною зміною влади при мінімальних власних втратах. Отже, той припис є, мабуть, вартом уваги і можливого наслідування. Стосувався він спаленого демонстрантами Комітету комуністичної партії в Гданську і трагічної поразки під час перевороту гданських суднобудівників у грудні 1970 року. Звучав він: **„Не паліть їхніх комітетів! Будуйте власні!»**

А як же з лотерейним квитком, який обов'язково потрібно придбати, щоб «диво» мало шанс здійснитися?

3. Чи можна не купити лотерейного квитка? Чи бувають вибори, позбавлені наслідків?

Лотерейний квиток, на думку автора, пов'язаний зі створенням у рамках української самоврядної територіальної реформи Об'єднаними Територіальними Громадами (ОТГ). Оснащеними, принаймні, тероретично, в прерогативи, які ще не зустрічалися на пострадянському просторі у сфері самоврядування. Є вони, незважаючи на перепони, на які натикається реформа, складним до переоцінки потенціалом нової політичної і суспільної якості. Адаже європейські демократичні традиції походять саме з політичної культури незалежних князівств і незалежних міст. Зразкова до теперішнього часу сучасна англійська демократія побудована була на основі самостійних господарств, які управляли місцевими спільнотами протестантських парафій. На схід від границь Речі Посполитої останній із Рюриковичів - Іван Грозний, тямущий учень і підданий царства Монголів і їхніх політичних доктрин, знищив з властивою йому жорстокістю незалежні купецькі, міські республіки. Знищив також основи станової незалежності. Розпочав будован-

ня монолітної, самодержавної імперії. Її традиції і політичні звичаї продовжили Романови, а пізніше перейняла їх радянська держава, побудована більшовиками. У тих державах не було громадян, були тільки піддані самодержця (персонального або партійного). Всіляка власність була державною власністю, яка давалася через самодержця в індивідуальне користування. Могла вона бути в будь-який момент відібрана, а дотеперішній власник - обмінний знову в рядового раба, позбавленого ресурсів для незалежного життя. Ніхто в цій державі демократів не виховував, бо навіщо було? А самі вирости не мали де. Той стан, що тривав сотнями років, спричинив атрофію суттєвої прив'язаності до Вітчизни як сукупності «малих батьківщин», з якими їхні громадяни ідентифікуються від дитинства і які мають відчутний вплив на їхню долю у дорослому житті. У таких умовах важко говорити про формування зрілих, демократичних громадянських поведінок, які мають можливість впливати на долі «малих вітчизн» і на долю спільної єдиної Вітчизни - як важливий обов'язок і повноваження, які варто і потрібно активно закріплювати. Брак такого загального ставлення є одним із більш значущих бар'єрів на шляху демократичного розвитку української держави і українського суспільства. Є також джерелом, і, принаймні, основою, на якій добре тримаються інші бар'єри розвитку.

І ось разом з процесом творення у рамках реформи територіального самоврядування Об'єднаних Територіальних Громад (ОТГ) з'являються в Україні умови для засвоєння українським суспільством цих уроків, які лягли в основу європейської ліберальної демократії, правосуддя і добробуту. **Але все ж таки це тільки умови.** У руках українських інтелектуальних еліт і українських суспільних діячів лежить відповідальність за ефективне використання цих умов. Невипадково я оминаю тут українських політиків. Вони як клас, за винятком світлих і патріотично налаштованих одиниць, мають бути змушені під тиском самодостатнього, свідомого своїх прав і обов'язків суспільства, позбутися тих деструктивних поведінок, що тривають десятиріччями, і взяти участь в процесі оновлення.

Щодо класу олігархів і скорумпованої державної і місцевої адміністрації - **вони мусять бути переможені.** Переможені, тобто змушені відмовитися від захмарних доходів, отриманих нелегальним шляхом і всупереч справі українського суспільства. Відмовитися від творення анклавів приватного і класового добробуту ціною зубожілого і пауперизованого суспільства. Той клас, без

жодного сумніву, чинитиме, з використанням всіх доступних йому сил, ресурсів і впливів жорсткий опір тому процесу зміни. І той опір, в ім'я захисту української держави і українського суспільства від неминучої катастрофи, **МУСИТЬ БУТИ ПОДОЛАНИЙ!** Але подоланий в еволюційний спосіб, без нараження української державності на смертельну загрозу.

У перебігу обговорюваного вище процесу мав би ті ж шанси вирости і дозріти до поступового прийняття влади новий політичний клас, який не був би деморалізований участю в старих корупційних чи олігархічних схемах. Більш пов'язаний із справою української держави і суспільства, ніж з перспективою власного, грабінницького збагачення. Політичний клас, що творить справжню еліту народу. **Еліту цінностей і зобов'язань.**

Той процес, про який тут іде мова не можна назвати інакше як **ЕВОЛЮЦІЙНОЮ СУСПІЛЬНОЮ РЕВОЛЮЦІЄЮ**. А революція - кожна революція - вимагає суспільної сили, що підтримує її і може цю революцію зробити. Вимагає також революційної еліти, яка буде здатна цю революційну силу очолити. Перспективи утворення цієї суспільної еліти і виникнення цієї революційної еліти автор вбачає в мудро, наполегливо і послідовно проведеному процесі формування суспільних поведінок в утворених Об'єднаних Територіальних Громадах. Альтернативою описаному тут еволюційному процесу є, на думку автора, неминуча смертельна битва зневіреного і загнаного в ситуацію крайнього безсилля суспільства із скорумпованою державною олігархією. Битва, яка жодній із сторін не принесе перемоги, а українську незалежну державність наразить на безповоротну ліквідацію. Варто пам'ятати про те, до чого привели Ріната Ахметова очевидні розрахунки, що на спинах сепаратистського бунту і російських багнетах зміцнить і розбудує своє панування в Донбасі. Ахметов, хоч і надалі почуватиметься добре, втратив однак значну частину свого величезного статку, а в «його» Донбасі правлять сьогодні озброєні до зубів бандити, на російській платні і російському утриманні.

Єжи ДАРОВСЬКІ,
м. Варшава, Польща
На світліні: **Єжи ДАРОВСЬКІ (крайній праворуч), Вікторія АГЕНТАЄВА, Ігор ПАНОВ, Анна ЯЖЕМБСЬКА перед початком створення Молодіжних рад і трьох громад: Широківській ОТГ, Чернігівській ОТГ і Кушугум.**

Розміщене за посиланням: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1259582157448879&set=1.100007796832615&type=3&theater>

(Закінчення в наступному числі)

ВОСКРЕСІННЯ СЛОВА

(3 історії іврити)

До універсальних цінностей, якими дорожить кожен народ, нація, належить мова. Ми тільки нині спромоглися прийняти Закон про українську мову з різноманітними вставками та компромісами. Та знову залунали голоси за його скасування, бо когось там українська мова дратує, розділяє. Кому там бракує термінології. Для когось вона немилословна чи взагалі ворожа. Ось ми досить часто у своїх політичних дискусіях згадуємо досвід Ізраїлю. Та все що ми знаємо – дві тисячі років його державна мова іврит була мертвою і її якось змогли відновити. Не так це було і просто.

У 1902 р. вийшла в світ книжка про життя першого покоління єврейських колонізаторів в Палестині авторства такого собі Ітамара Бен-Аві. Нічого видатного в книжці 20-річного хлопця не було, та й бути не могло, крім однієї обставини: праця Ітамара стала першою івритською книгою, написаною уродженцем Палестини з часів римського панування! Тільки читати цю книгу було нікому. У тому ж 1902 році лише 10 єрусалимських сімей користувалися в побуті івритом. Для інших він виконував в основному роль «міжетнічної» мови для спілкування євреїв з різних громад. Ітамар народився 1882 р.. Батько Бен-Єгуда, переселенець з Білорусії, після довгих і складних роздумів прийняв непросте рішення – виховати дитину на івриті. Це буде перша за 2000 років людина, для якого іврит – рідна мова! Історія ця настільки повчальна, що давайте спершу замислимось: навіщо було батькові ризикувати здоров'ям і навіть життям свого сина? Діти, які вирости серед звірів, ніколи не навчатись ні говорити, ні думати. Над дітьми, обмеженими в мовному спілкуванні з оточуючим світом, нависає загроза психічного і розумового розвитку. Адже, то тільки в оповідці про Мауглі все просто і красиво. Бен-Єгуда знайшов жінку з пристойним знанням іврити: їй і доручили виховання Ітамара. А мати Дебора при дитині не мала права і рота відкрита, оскільки у неї була потворна вимова і кульгала граматику. «Ейн брїра, - піднявши палець, повторював Бен-Єгуда. - Царіх лілмод іврит!». Немає виходу: потрібно вчити іврит. Нещасна мати перетворилася в безсловесну покоївку і весь вільний час зубрила мову, яку створював її чоловік. Хлопчик раз у раз тягнув ручку і питав: «Ма зе?» (Що це?). «Це вилка», - хотів було відповісти батько, але з жахом виявляв, що такого слова в івриті немає. Еліезер знову кидався до граматики і трактатів середньовічних мудреців, щоб знайти підходяще слівце. Дитині потрібні були прості слова, що позначають побутові предмети. Тому Бен-Єгуда придумав, як сказати на івриті «лялька», «морозиво», «кисіль», «яєчня», «рушник», «велосипед», сотні інших предметів. Дитина росла, а з його зростанням збагачувався лексикон відроджуваної мови, все природніше ставала мова на ньому. Бен-Єгуда і його івритомовна сім'я стали живою легендою, прикладом для наслідування. Так день за днем Бен-Єгуда здійснював свій подвиг, а Дебора - свій. Але ось син Бен-Єгуди підріс і почав виходити на вулицю. Кругом бігали хлопчики й тріщали щось незрозуміле. А з точки зору сусідських хлоп-

чаків все було навпаки: вони зверталися до Ітамара на ідиш або арабською, а той у відповідь тріщав на мові, з якої єврейські хлопці чули від дорослих лише окремі слова. Батько завів синові собаку - щоб не нудьгував. Ідуть люди в синагогу, бачать хлопчика, який говорить з собакою, і раптом чують, що негідник спілкується з псом святою мовою. Мовою пророків і царів - з шавкою шолудивою!!! Сусіди люто зненавиділи сімейство Бен-Єгуда. Плакав Ітамар, ридала Дебора. Наверх пішли листи: мовляв, негідник Бен-Єгуда задумав відпадання Палестини від Османської імперії і вже розробляє мову повстанців. Турки заарештували бідолашного Бена-Єгуда. Але на вулиці висипали обурені його прихильники - вистачало, виявляється, і таких! З усього світу їхали в Святу землю ідеалісти-одинаки, які вже спілкувалися між собою на івриті. За непохитного лінгвіста заступився сам французький барон Едмон де Ротшильд, один з основних спонсорів єврейської колонізації Палестини. Версія про підбурювання до заколоту розсіпалася, і Бен-Єгуда звільнили.

У 1888 р. Дебора померла - стала жертвою іврити. Хоча можливо, вона заразилася від чоловіка на туберкульоз, що також прискорило передчасну кончину. Не можна забувати і того, що організм її був ослаблений частими пологами, а троє з п'ятьох дітей померли в дитинстві. Бідній Деборі було всього 33 роки.

Не збулися похмурі пророкування щодо старшого сина Бен-Єгуди. Не виріс Ітамар дебілом, а став першим івритським журналістом. Пригнічений харизмою Бен-Єгуди, хлопець взяв псевдонім Бен-Аві, що означає з точки зору європейця повну нісенітницю: «Син Отця». Але з точки зору жителя Сходу це дуже гарне ім'я. Воно свідчило, що батьком можна пишатися.

Деталі і хронології подій я вибудувала за статтями Джака Фелмана «Еліезер Бен-Іехуда: возродження іврита», - журнал «Ариель», жовтень 1997 та Олександра Черницького «По ступеням истории» і за спогадами самого Бен-Алі. Ця історія досить відома історикам, знавцям історії Ізраїлю, проте я до неї сьогодні повертаюся, бо вона повчальна і важлива для нас українців. Бен-Єгуда став укладачем першого словника іврити, але вийде він у світ уже після проголошення держави Ізраїль. Його педагогічні методи будуть запроваджені в освітніх закладах нової держави. До слова, сам Бен-Алі був гарячим прихильником транскрибування іврити латинською абеткою. Проте навіть на такі поступки ізраїльтяни не пішли. Іврит було відновлено в повному обсязі – правопис, зву-

копис, транскрибування були обережно реставровані, відтворені. Правда, навчання на івриті було пов'язане з великими труднощами через брак підготовлених вчителів, підручників, допоміжних матеріалів (наприклад, ігор і пісеньок), термінології і багато чого іншого. Давид Юделевич, один з тодішніх вчителів, в 1928 р. писав: «Нам довелося почати навчання в складній обстановці: без книг, без потрібних виразів і слів, без дієслів і сотень іменників. Труднощі, які довелося подолати, щоб посіяти перше насіння, - ні описати, ні уявити собі ... Не вистачало навчальних матеріалів на івриті для початкових класів; ми були напівніми, ми запиналися, замінювали слова жєстами і поглядами». Про те ж писав і інший відомий учитель тих років Давид Елін: «У кожного вчителя був свій підручник на французькій або російській, і по ньому він навчав іврити ... Термінів просто не було. Кожен учитель в поселенні був сам собі академіком, займався словотворчістю на свій смак і, зрозуміло, отримував відповідні результати». Однак з часом всі ці мовні проблеми були вирішені, і виросло молоде покоління, яке говорило тільки на івриті, що означало повний успіх відродження мови. Всього за якихось сто років відбулося відродження іврити, яке стало одним з найвидатніших соціолінгвістичних подій сучасності. Нині – це мова науки, культури, високих зразків літератури, серед яких є нобелівські лауреати. Це найвища цінність, якою пишається і оберігає народ, який вирішив бути вільним, незалежним, повернути собі власну історію і рідну мову. Це не було одностайним рішенням окремих одинаків, чи груп, які прибували на свою історичну батьківщину. Так постановили мудреці, провідники, поводири, які прийняли на себе місію об'єднати і захистити свій народ і державу святим покровом рідної мови.

Наталія ДЗЮБЕНКО-МЕЙС,

Матеріал знаходиться в мережі Фейсбук за посиланням: <https://www.facebook.com/natali.dzubenkomace/posts/2221648701287933>

ДОВІДКА (з ВІКІПЕДІЇ): українська письменниця. Дружина Джеймса МЕЙСА. Членка НСПУ (1989). Лауреатка Всеукраїнських літературних премій ім. Олесья ГОНЧАРА (2000), Пантелеймона КУЛІША (2019).

На світліні: Наталія ДЗЮБЕНКО-МЕЙС

Про нас у вільній Америці

Триває боротьба за чистий Кривий Ріг

Група активістів громадської організації «Криворізьке міське правозахисне товариство» у складі Миколи Коробка, Володимира Налужного, Олександра Чижикова і Сергія Дашковського перевірила стан збереження Державного ландшафтного заказника «Балка Північна Червона» наприкінці квітня і виявила, що немає жодних заходів, які б відповідали потребам утримання цього об'єкта під державною охороною. А тому й говорили, що з боку Міністерства екології України і Президента України змін у ставленні до заповідної території не сталося. Відзначено вилучення кореневищ горицвіту (адоніса весняного), а також пересування територією заказника значної кількості людей і автомобілів.

Звернення до Президента України 22-ох депутатів різних рівнів про незахищеність заказника та можливість його знищення не мало успіху. Залишена поза увагою петиція місцевої громадської активістки Вікторії Шальової про кваліфікацію Кривого Рогу як зони екологічної небезпеки – більшість депутатів міської ради її не підтримала. Але ж за інформацією Управління екології міської ради обсяг викидів забруднюючих речовин у повітря за 2017 рік становив близько 330 тис. тонн. Промислові об'єкти за цей період утворили понад 230 млн. тонн промислових відходів. Місто страждає від захворювань, причиною яких є незадовільний стан довкілля.

26 квітня у Кривому Розі побували посланці Представництва Європейського Союзу в Україні й координаторка програм Представництва Ірина Стаднійчук зазначила: „У Кривому Розі, на жаль, дуже мало змін. Як було місто брудним, так воно таким і лишається. Треба об'єднуватись громадянському суспільству і засобам масової інформації, щоб працювати з владою і нагадувати їй, що її завдання – поліпшувати життя громадян“. Цього не розуміють люди, котрі поступово нищать природу.

Сергій ЗІНЧЕНКО,
редактор газети „Промінь Просвіти Є“, м. Кривий Ріг
(Передрук із газети української діаспори США
«Свобода», 31 травня 2019 року).

В.о. директора історичного музею висміяли за незнання української

Виконувачка обов'язків директора Національного історичного музею імені Дмитра Яворницького Юлія Пісчанська говорить будь-якою мовою, аби лише не українською. Відповідне зауваження висловили на своїй сторінці у Facebook відомі українські письменники Віталій та Дмитро Капранови, передає «Дніпроград».

Так, брати Капранови зауважили, що директорка історичного музею імені Яворницького Юлія Пісчанська демонстративно не хоче розмовляти українською. Письменники помітили це під час її виступу на туристичному форумі, коли Пісчанська розмовляла російською мовою.

«У відповідь на запитання, чому директорка Дніпровського музею імені Яворницького говорить на туристичному форумі мовою країни-агресора, означена директорка заговорила англійською, французькою і навіть італійською. Господи, скільки мов здатна вивчити людина, тільки щоб не розмовляти українською!», - йдеться в дописі. У коментарях до допису активні користувачі соцмережі долучилися до зауважень та не змогли оминати резонансну історію з призначенням Юлії Пісчанської на посаду директорки музею.

Нагадаємо, що 21 травня у Дніпрі відбулося перше попереднє засідання у справі щодо незаконного призначення директора історичного музею імені Яворницького. Позивачем виступає завідувачка Меморіальним будинком-музеєм академіка Яворницького Яна Тимошенко. В грудні 2018 року вона подала до суду на обласну раду та її голову Гліба Пригунова з вимогою скасувати призначення Юлії Пісчанської директором історичного музею. Адже воно відбувалося з низкою порушень.

Окрім цього, Юлія Пісчанська за 199 тисяч гривень замовила послуги «переформування» кінофільму «Громадянський подвиг жителів Дніпра» своїм друзі.

Уляна ОЖИНСЬКА,
сайт «Дніпроград». 9 червня 2019 року

ЗАГРОЗЛИВА БЕЗКАРНІСТЬ НА ТЛІ ПІАР-ГАЗЕТ І ЩЕ ОДНІЄЇ, ХИТРО НАЛАШТОВАНОЇ

Варто вийти на проспект Поштовий, що в старому центрі Кривого Рогу, вдосталь надихатися газами від вихлопів двигунів численних автомобілів та розсіяними у повітрі викидами внаслідок діяльності підприємств-гігантів гірничо-металургійного комплексу і пройтися ним, аби почути й відчути «всю мову і життя умови» криворіжців. А ще – спробувати в колісх чисто газетно-журнальних кіосках за виставленими пачками цигарок і сигарет знайти газету українською мовою. Може й пощастить в цих пошуках, але – не кожного дня. До того ж, якщо й потрапить вам до рук газета з україномовною назвою, то вся «українськість» її на цьому може й вичерпатись, а далі все піде російською. Або ж там будуть розміщені матеріали частково російською і частково українською. Однак найбільше в тих текстах зазвичай буде піару на адресу місцевих владців, які начебто мало не цілодобово дбають про те, аби криворіжцям добре жилося.

СЛАВЛЯТЬ ПРАВИТЕЛІВ, А НЕ ПОКАЗУЮТЬ РЕАЛЬНІСТЬ

Якби в Кривому Розі провели конкурс серед місцевих газет, щоб дізнатися, яке видання найбільше славить місцеву владу й саме місто, то, безперечно, це був би «Червоний гірник», але другу сходинку, швидше за все, посів би чисто російськомовний «Пульс». Там із числа в число йде піар місцевих правителів і теж «співають осанну» Кривому Рогу. Візьмемо, наприклад, одне з останніх чисел, від 5 червня цього року. І ось на 3-5-й сторінках, тематика яких чітко окреслена в назві «Город і горожане», піар простежується вже в самих заголовках: «Юрий Вилкул поставил задачу подготовить отдельную программу помощи детям с онкозаболеваниями», «На маршрут выехал еще один

отремонтированный троллейбус», «Водитель криворожской маршрутки прививает детям любовь к поэзии», «Город зажигает огни», «Малышам, которые появились на свет в День города, вручили детские коляски», «Мэр Юрий Вилкул поздравил юных криворожан с окончанием учебного года», «Поездов к морю стало больше». Інша справа, що поїздів до моря з початом літніх відпусток завжди більше, що в місті доволі вулиць, де вночі ледве побачиш, що там у тебе під ногами й можеш прсто в колодязь провалитися чи навіть ногу зламати, що з лікуванням онкозахворювань у місті справи кепські... Але ж про таке писати, мабуть, «хазяї» цих видань не велять, які живуть зовсім в іншій реальності, де «всего хватает с головой».

Ну, а «Червоний гірник» (особливо за час останніх кількох років) перетворився в майже стовідсоткову піар-газету місцевих правителів і нардепів від Кривого Рогу та всього, з цими правителями пов'язаного, причому частенько – російською мовою. Про це, зокрема, свідчать і числа, які вийшли з друку протягом травня.

Так, у числі 32-му: «Андрей Гальченко: «Благодаря нашей принципиальной позиции, правительство вынуждено было признать незаконность доначисления объемов газа людям». У 33-му: «Константин Павлов: «Люди не должны оказываться на улице из-за экологических провалов власти». В 34-му: «Мы, в Кривбассе, всегда гордились и гордимся подвигом истинных героев! Так было, есть и будет!». В 35-му: «Юрий Вилкул управленцам: «Вы пришли оказывать услуги жителям и обязаны это делать. Мы будем стоять на стороне людей». В 36-му: «Мэр Криворога Юрий Вилкул встретился с делегатами стран Евросоюза,

которые приехали на празднование Дня Европы»... І це далеко й далеко не все, виписане в числах травня російською. Навіщо це робити мовою агресора під час російсько-української війни в українській газеті?! І особливо контраверсійно-підкреслено (російською) – отой заголовок з подальшим матеріалом від міського голови Кривого Рогу Юрія Вилкула про «... гордимся подвигами истинных героев!» у числі 34-му від 14 травня.

ХИТРО НАЛАШТОВАНА, «ПОДОМАШНЕМУ»

На відміну від двох попередньо згаданих піар-видань, «Домашняя газета» – це справді осередок журналістики, а не просто зібрання людей із посвідченнями журналістів, які тільки такими називаються. І повною мірою це стосується двох: Наталі Чайковської і Наталі Шишки. Бо вони намагаються писати про те, що відбувається в реальності, а не подають факти так, як це вигідно місцевій владі чи іншим впливовим бізнесменам або посадовцям. Ось, для прикладу, матеріали із одного з останніх чисел: від 5 червня цього року.

На сторінці 8-й від Наталі Чайковської: «Почетных» дают за верное служение семейству Вилкулов». Перший підзаголовок – красномовний: «Волкодав» і «комсомолец». А висновок про одне із питань, яке розглядали на сесії міськради, такий:

«Как бы то ни было, но за присвоение звания «Почетный гражданин Криворога» Виктору Артюху и Дмитрию Степанюку высказалось большинство горовета – 36 депутатов, пятеро были против, а 13 не голосовали вообще».

А на 9-й сторінці – матеріал наталі Шишки: «Городского голову публично призвали уволить «негодяев», которые не хотят развивать город. А в ответ – тишина».

Ось його кінцівка (теж – показова стосовно подій, що розгортаються роками в нашому місті):

«– В июне мы не сможем рассматривать проекты решений, подписанные Горбачевой, Бризекием, потому что они не имеют морального права – комиссии мы выразили недоверие. С такими людьми комиссия работать не будет, – сделал очередное громкое заявление депутат Смалый. – К нам в город не заходит ни один инвестор, нет у него возможности зайти. Строить хотят дома, то сделать, то сделать, а у нас до сегодняшнего дня не проведено ни один аукцион, хотя нам обещали, что в первом квартале 2019 года будет проведен. Юрий Григорьевич, прошу Вас принять взвешенное, решительное решение, издать распоряжение и уволить с занимаемых должностей негодяев, которые не хотят работать и развивать город».

Но и эти реплики в сессионной зале остались без комментария городского головы».

Однак не тільки ці журналісти виступають тут із своїми матеріалами. А є й інші, на яких спеціалізуються колишні червоногірничани. Одна з них (під псевдо Карина Боровик) «рассуждает» зазвичай на теми, пов'язані з високою політикою на рівні керівництва України, мало не постійно демонструючи своє не традиційне ставлення як для українки до мови українського народу, професійно пересипаючи свою «речь» різного роду образами й порівняннями, де обмаль фактів. А інший (який уже з десяток років вважається головою міського осередку «Просвіти») «просвещает» своїх читачів матеріалами теж майже виключно російською мовою (хоч бувають іноді й ви-

нятки). І тому справді якоюсь казкою (я спочатку очам своїм не повірив, коли те побачив) стала аж ціла сторінка (12-та) передруку матеріалів під назвою «Рідна мова», професійно виконана.

Тож і виходить, що російськомовна в цілому «Домашня газета» матеріалами (найчастіше – названих вище українських журналісток) стає на захист української демократії в місті «на русаком языке». А інші матеріали, як мовиться, і нашим, і нашим». Хитро задумано. Але ж час диктує вже інші вимоги, панове!

БУЛА РАНІШЕ «КПСС», А ТЕПЕР – «МЫСС»

Раніше, за часів СРСР, у нас була диктатура «КПСС» («Коммунистической партии Советского Союза»), а демократії не існувало. Та, як на мене, її, демократії, в Кривому Розі й сьогодні немає: одна лише видимість, у промовах та гаслах. А тому керівництво, спираючись на протязом багатьох років сформовану більшість (яка останнім часом діяла на базі «Партії регіонів» і «Опозиційного блоку» зі структурами, які до них примкнули), і приймає ті рішення, які тій більшості вигідні. І їм начхати, правильні ці рішення чи ні, бо впевнені: ніякого покарання їм не буде. І ось ця свого роду місцева коаліція правителів «МЫСС» (це як «Мы – Советский Союз») під час війни з Росією є дуже загрозливою через свою безкарність. Бо (як тільки випаде слушний момент) вони, можливо, начають і на всю Україну. Бо Росія – дуже близько територіально. А вони роблять Кривбас все ближчим до неї і духовно – на базі мови. То що у планах – нова «...НР»?

Сергій ЗІНЧЕНКО

МІФ ПРО «ЗАГИБЕЛЬ МАЖОРИТАРКИ», або ЧОМУ АНТИ-МАЖОРИТАРНА ІСТЕРІЯ Є СМІШНОЮ

(Закінчення. Початок на 1 стор.)

В усьому світі успішно діє найефективніша технологія знищення «грецької» (з урахуванням 20%-ої «стелі» цієї технології) – об'єднання в одномандатних округах різних політичних сил і кандидатів навколо одного, єдиного кандидата. В усьому світі діє політологічний «закон Дюверже». Зокрема, що мажоритарна система веде до зменшення кількості кандидатів. І лише в Україні ці загальносвітові закономірності діють навпаки. Очевидна причина цієї морально-політично аномалії – патологічне «гетьманство».

Уявимо собі, що в одномандатних округах висунуті єдині кандидати, по одному на округ, і навколо кожного з них об'єдналися «Слуга народу», «Батьківщина», «Сила і честь», «Громадянська позиція». Можливо, навіть, й інші партії. То чи існує у цілому світі стільки грецьки, щоб перевершити підтримку єдиного кандидата? Очевидно, що у разі гіпотетичного об'єднання за названим припущенням, результат (кількість мандатів) цього неформального об'єднання був би більш вражаючим, ніж за пропорційною системою. Але трагедія України полягає саме у політичній інфантильності і без-

відповідальності політичних «еліт», які виявляються нездатними до поступок дрібними і хворобливими амбіціями заради високої державної політичної мети. Отож!

5. МАЖОРИТАРКА І «ВІДКРИТІ СПИСКІ» – БРАТИ-БЛИЗНЮКИ

Неявним, але особливо дивовижним і вкрай некомпетентним, є протиставлення, як, нібито, антиподів мажоритарної системи виборів та «відкритих списків» у Виборчому кодексі. Насправді, в обох виборчих системах персональні мандати розподіляються за більшістю (англ. – major) голосів виборців відносно інших кандидатів, в одному випадку – в одномандатному окрузі, в іншому – в регіональному списку партії. Внутрішній характер, правила і суть цих виборів – ідентична. Поведінка кандидатів у боротьбі за персональний мандат буде теж ідентичною, з усіма особливостями.

Система виборів конкретного кандидата за «відкритими регіональними списками» дуже подібна до добре відомої у теорії і практиці виборчого права системи – багатомандатної мажоритарної або «представницького голосування». У деяких країнах така й сьогодні застосовується як єдина система парламентських виборів – Індонезія, Сінгапур, Таї-

ланд, Фіджі та інші (усього – 13). Подібна система застосовувалася і в Україні – на місцевих виборах до обласних і районних рад у 1994, 1998, 2002 роках.

6. РЕНЕСАНС МАЖОРИТАРКИ У ВИБОРЧОМУ КОДЕКСІ

Отже, мажоритарка, попри всі прокляття, з Виборчого кодексу не тільки не зникає, а навпаки, відроджується, як птах Фенікс, у набагато більшому масштабі (для 100% кандидатів). Але, у ... набагато більш потворних формах:

а) боротьба буде вестися за невідомо наперед кількість мандатів, за які будуть боротися кандидати у регіональному списку. Це може бути і 1, і 2, і 5, і навіть 10. Навіть 15. Але найчастіше (для 90% регіональних списків) – 0 (нуль) мандатів.

б) боротьба за персональний мандат у «невідомо-скільки-мандатному» регіональному списку партії буде вестися в регіоні розміром у цілу область (тисячі населених пунктів, виборчих комісій, кілометрів доріг, мільйон виборців тощо);

в) кандидати позбавлені можливостей проводити індивідуальну агітацію (особисті передвиборні фонди не передбачуються, тільки партійні, регіональні);

г) кандидатам доведеться боротися за увагу виборців, а кожному виборцю

обирати з поміж 300-400 кандидатів усіх регіональних партійних списків (40-50 партій по 5-25 кандидатів у кожному регіональному списку).

Очевидно, що «така» мажоритарка, крім іншого, абсолютно виключає проходження будь-яких «нових облич».

ВИСНОВОК

Безграмотна, неправдива і просто смішна антимажоритарна публічна істерія має прямо протилежні наслідки у Виборчому кодексі. Можливо, її мета була в іншому – приховати інші егоїстичні обробки у Виборчому кодексі. Але, очевидно, що «викорінення» є явно невдалим. Перефразовуючи М. Твена, «чутки про смерть мажоритарки дещо перебільшені».

Напевно, мажоритарна складова у виборчій системі в Україні є недосконалою. Але метод «гільйотина – кращий засіб проти лупи» – явно недоречний. Можливо, варто було пошукати інший спосіб, більш розумний і грамотний (типу «шампунь» - для голови).

Олександр БАРАБАШ,
народний депутат України першого скликання, фахівець із виборчого і конституційного прав, м. Київ,
6 червня 2019 року

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник – ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».
Свідоцтво про державну реєстрацію
№ 2162 – 900 р, видане 23.02.2017 р.
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг,
вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net.
Тел. 067-568-39-73, 050-413-12-95

Редактор газети: Сергій ЗІНЧЕНКО.
Редакційна колегія: Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Микола КОРОБКО (голова об'єднання), Олександр ЧИЖИКОВ. Логотип виготовив Вадим БОРИСЕНКО. Газета виходить двічі на місяць. Комп'ютерна верстка Л. Верьовки.

Відповідальність за точність наведених фактів, цифр та імен несуть автори матеріалів.
Редакція не рецензує і не повертає рукописи.
За умови використання наших матеріалів посилання на газету «Промінь Просвіти Є» обов'язкове.

Газету друкує офсетним способом КП «Криворізька друкарня» Криворізької міської ради 50050, м. Кривий Ріг, пр. Металургів, 28, тел. 90-63-35.
Обсяг – 1 друкований аркуш.
Наклад – 1000 примірників.
Замовлення № 914.